

Alþingi
Erindi nr. P 137/748
komudagur 1.9.2009

Nefndasvið Alþingis
Allsherjarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 27.8 2009
Mál 200907-0007

Efni: Frumvarp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur (125 mál).

Alþýðusamband Íslands telur að markmið þjóðaratkvæðagreiðslna sé og eigi að vera það, að veita þjóðinni vald til þess binda hendur löggjafar- og framkvæmdavaldsins. Þjóðaratkvæðagreiðsla eigi með öðrum orðum að vera bindandi en ekki leiðbeinandi og skapa frávik frá meginreglu hefðbundinnar stjórnskipunar um fulltrúalýðræði.

ASÍ studdi mjög eindregið frumvarp til stjórnarskipunarlaga um breytingu á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, með síðari breytingum sem flutt var af þeim Jóhönnu Sigurðardóttur, Steingrími J. Sigfússyni, Birkir J. Jónssyni og Guðjóni A. Kristjánssyni á 136 löggjafarþingi. Málið náði ekki fram að ganga. Afstaða ASÍ er óbreytt og styður sambandið það mjög eindregið að stjórnarskrá Íslands verði breytt þannig að beint og milliliðalaust lýðræði verði tekið upp hér á landi. Líta má á það frumvarp sem nú er flutt sem jákvætt skref í þá átt og styður ASÍ framgang þess.

Hvað efni frumvarpsins varðar að öðru leyti leggur ASÍ til að frumvarpinu verði breytt og inn í það felldar heimildir til þess að framkalla þjóðaratkvæðagreiðslu með stuðningi tiltekins hlutfalls kosningabærra manna og að niðurstaðan verði leiðbeinandi fyrir Alþingi með sama hætti og gert er ráð fyrir í 1.gr. frumvarpsins. Jafnframt er það mat ASÍ að tímamörk 1.mgr. 4.gr. séu of rúm.

Virðingarfyllst,

Magnús M. Norðdahl,
lögfræðingur ASÍ.

Alþýðusamband Íslands

•
•
•

Allsherjarnefnd Alþingis,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík.

Reykjavík, 9. júlí 2009.

Efni: Umsögn um frumvörp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur (þskj. 149 og 169) *125. mál*

Með bréfi 26. júní og tölvuskeyti 6. júlí hefur allsherjarnefnd Alþingis óskað eftir því að landskjörstjórn veiti umsögn um tvö frumvörp um þjóðaratkvæðagreiðslur, annars vegar frumvarp á þskj. 149, sem er þingmannafrumvarp, og hins vegar frumvarp á þskj. 169, sem er stjórnarfrumvarp.

Ekki hefur verið kosin ný landskjörstjórn eftir að Alþingi kom saman að loknum alþingiskosningum 25. apríl sl. Landskjörstjórn er því skipuð sömu einstaklingum og kjörnir voru eftir alþingiskosningarnar 2007. Umsagnarbeiðnirnar voru tekin fyrir á fundi landskjörstjórnar 8. júlí 2009 og vill hún koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum við fyrirbyggjandi lagafrumvörp.

Landskjörstjórn telur það ekki samrýmast hlutverki sínu að taka afstöðu til þess hvort auka eigi þátt þjóðaratkvæðagreiðslna við töku ákvarðana í samfélagsmálum. Hins vegar tekur hún undir að æskilegt er að settar verði almennar reglur um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna. Í þessu sambandi vill landskjörstjórn taka fram að fyrirkomulag kosninga hér á landi þarfnast heildarendurskoðunar. Við slíka endurskoðun þarf að huga að uppbyggingu stofnanakerfisins og ábyrgð á framkvæmd kosninga, kjörskrárgerð, reglum um framboð og framboðsfresti, framkvæmd utankjörfundaratkvæðagreiðslu, reglum um gildi atkvæða, úrlausn ágreiningsefna og eftirliti með framkvæmd kosninga svo nokkur atriði séu nefnd. Æskilegt er að fyrirkomulagið verði tekin til almennrar athugunar óháð því hvort fyrirmæli um einstök atriði eru í stjórnarskrá eða almennum lögum og að rúmur tími verði gefinn til íhugunar á valkostum. Eins og fram kemur í greinargerð hafa víða í nágrannaríkjum okkar verið sett heildstæð lög um framkvæmd almennra kosninga er taka einnig til þjóðaratkvæðagreiðslna þar sem þær tíðkast. Verði frumvarp um þjóðaratkvæðagreiðslur að lögum telur landskjörstjórn einsýnt að endurskoða þurfi þá löggjöf þegar kosningafyrirkomulagið hér á landi verður tekið til heildarendurskoðunar.

Ábendingar út af þskj. 169

Landskjörstjórn er sammála því að við þjóðaratkvæðagreiðslur sé í sem mestum mæli stuðst við það fyrirkomulag kosninga sem er til staðar hér á landi. Aðlaga þarf hins vegar reglurnar að sérkennum þjóðaratkvæðagreiðslna.

LANDSKJÖRSTJÓRN

Að mati landskjörstjórnar er ekki ljóst skv. frumvarpinu að þjóðaratkvæðagreiðslur skuli vera leynilegar, sbr. til samanburðar 1. mgr. 5. gr. og 1. mgr. 31. gr. stjórnarskrárinnar. Þetta hefur áhrif á túlkun fyrirmæla kosningalaga um framkvæmd kosninganna og ákvörðun um gildi atkvæðaseðla. Til að ekki skapist óvissa um þetta atriði leggur landskjörstjórn til að 1. málsl. 1. mgr. 1. gr. frumvarpsins orðist svo: „Alþingi getur ákveðið með þingsályktun að almenn og leynileg þjóðaratkvæðagreiðsla skuli fara fram samkvæmt lögum þessum um tiltekið málefni eða lagafrumvarp.“

Landskjörstjórn bendir enn fremur á að í 9. gr. frumvarpsins er kveðið á um að fylgja skuli lögum um kosningar til Alþingis um meðferð ágreiningsseðla. Samkvæmt lögnum verður kjörseðill ekki að ágreiningsseðli nema að umboðsmaður framboðslista dragi í efa úrskurð yfirkjörstjórnar um gildi atkvæðisins. Nauðsynlegt er að setja sérstakar reglur sem taka á því með hvaða hætti atkvæði verður að ágreiningsseðli við þjóðaratkvæðagreiðslur þar sem í þeim tilvikum verður ekki tekið mið af reglum kosningalaga um framboð stjórn málasamtaka og tilnefningu þeirra á umboðsmönnum. Hugsanlega mætti fela landskjörstjórn að tilnefna umboðsmenn sem hefðu það lögbundna hlutverk að gæta hagsmuna andstæðra fylkinga við atkvæðagreiðsluna og úrlausn ágreiningsmála.

Að mati landskjörstjórnar er það til bóta að henni sé falið að skera úr um gildi ágreiningsseðla og birta að því loknu endanleg úrslit atkvæðagreiðslunnar í stað Hæstaréttar skv. lögum um framboð og kjör forseta Íslands. Bent er á að landskjörstjórn geti einnig auglýst úrslitin í Lögbirtingablaði og Ríkisútvarpi í stað dómsmálaráðuneytis. Í ljósi þess að við þjóðaratkvæðagreiðslu eru greidd atkvæði um sama málefni um allt land vill landskjörstjórn koma þeirri ábendingu á framfæri að heppilegt væri að talning atkvæða færi fram á einum stað undir umsjón landskjörstjórnar. Með því yrði auðveldara að koma við endurtalningu ef niðurstaða talningar á landsvísu gefur tilefni til þess áður en þær eru tilkynntar. Telji Alþingi það ekki æskilegt álítur landskjörstjórn eðlilegt að ekki verði gert kunnugt um niðurstöðu talningar í hverju kjördæmi, sbr. 4. mgr. 103. gr. laga um kosningar til Alþingis, heldur aðeins á landsvísu.

Landskjörstjórn telur einnig heppilegt að fela henni að taka við kærnum út af kosningunum eins og ráðgert er. Bent er á að í athugasemdum við 13. gr. frumvarpsins er miðað við að landskjörstjórn úrskurði um lögmæti atkvæðagreiðslunnar. Ákvæðið mælir aftur á móti aðeins fyrir um að landskjörstjórn taki við kærnum og veiti Alþingi umsögn hvort tilefni sé til ógildingar atkvæðagreiðslunnar. Hlutverk landskjörstjórnar skv. frumvarpinu þarf að hennar mati að vera skýrara að þessu leyti. Þó vill hún benda á að óeðlilegt er að landskjörstjórn skeri úr um lögmæti ákvarðana sem hún hefur sjálf tekið. Að þeim tilvikum slepptum væri ekkert því til fyrirstöðu að endanlegt úrskurðarvald á stjórnsýslustigi um gildi atkvæðagreiðslunnar væri í höndum landskjörstjórnar. Fari talning fram í hverju kjördæmi, eins og frumvörpin gera ráð fyrir, mætti íhuga hvort rétt sé að kveða á um heimild fyrir landskjörstjórn til að mæla fyrir um endurtalningu gefi ágallar eða úrslit á landsvísu tilefni til þess í stað þess að ágallar geti einungis leitt til ógildingar niðurstöðu kosninganna eða að atkvæðagreiðslan skuli endurtekin.

Að lokum vill landskjörstjórn vekja athygli á því í tilefni af 3. mgr. 4. gr. frumvarpsins að tæknileg vandkvæði við kjörskrárgerð kunna að vakna ef þjóðaratkvæðagreiðslur eru haldnar samhliða sveitarstjórnarkosningum enda eiga ólíkir hópar þá atkvæðisrétt.

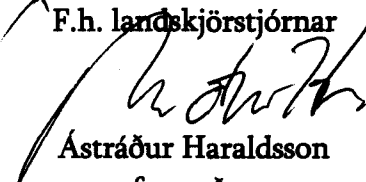
LANDSKJÖRSTJÓRN

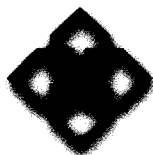
Ábendingar út af þskj. 149

Landskjörstjórn telur það ekki samrýmast hlutverki sínu að lýsa afstöðu sinni til þess pólitíska álittefnis hvort minni hluti þingmanna eða ákveðið hlutfall kosningabærra manna eigi að geta farið fram á þjóðaratkvæðagreiðslu um tiltekið málefni. Samkvæmt stjórnskipunarreglum er hins vegar ljóst að slíkar þjóðaratkvæðagreiðslur geta einungis verið ráðgefandi eins og getið er í athugasemdum frumvarpsins. Landskjörstjórn telur eðlilegt að þetta atriði komi fram í lagatextanum en ekki einungis í athugasemdum.

Landskjörstjórn telur að við framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna sé rétt að í sem mestum mæli sé stuðst við það kosningafyrirkomulag sem er til staðar hér á landi. Með því nýtist bæði þekking og fjármunir best. Í frumvarpinu eru að mati landskjörstjórnar ekki færð viðhlítandi rök fyrir nauðsyn þess að stofna til sérstakrar skrifstofu einungis til að annast framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna. Þá telur landskjörstjórn það orka tvímælis að fela umboðsmanni Alþingis stjórn skrifstofunnar enda samrýmist það ekki megintilgangi embættisins.

Að öðru leyti eiga ábendingar út af frumvarpi á þskj. 169 að mestu leyti einnig við um frumvarp á þskj. 149.

F.h. landskjörstjórnar

Astráður Haraldsson
formaður

Alþingi
Erindi nr. P/137/598
komudagur 10.7.2009

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. allsherjarnefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 7. júlí 2009

0907006SA GB

Málalykill: 112

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur, 125. mál

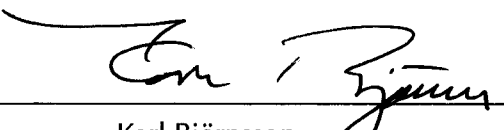
Að beiðni allsherjarnefndar Alþingis veitir Samband íslenskra sveitarfélaga umsögn um ofangreint frumvarp en tilgangur þess er að setja almenn lög um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna. Rétt er að taka fram að sambandið átti aðkomu að gerð frumvarpsins og var tekið töluvert tillit til sjónarmiða sveitarfélaganna, sem einkum vörðuðu framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslna og kostnaðaruppgjör til sveitarfélaga vegna þeirra.

Sambandið gerir ekki athugasemdir við efni frumvarpsins. Þó skal bent á að við gerð frumvarpsins komu fram skiptar skoðanir um framkvæmd talningar atkvæða, þ.e. hvort rétt væri að birta atkvæðatölur úr kjördæmum eða mögulega telja öll atkvæði á einum stað og birta eingöngu heildarniðurstöðu atkvæða. Ekki var því einhugur um þá leið sem lögð er til í 9. gr. frumvarpsins þar sem gert er ráð fyrir því að talning atkvæða verði eins og í alþingiskosningum.

Einnig telur sambandið rétt að benda á að í tengslum við gerð frumvarpa um þjóðaratkvæðagreiðslur, stjórnlagabíng og persónukjör kom fram það sjónarmið að lagaákvæði um atkvæðagreiðslu utan kjörfundar þarfnist verulegrar endurskoðunar. Hvetur sambandið til þess að sú endurskoðun hefjist nú þegar og verði þá meðal annars tekin afstaða til þess hversu löngu fyrir kjördag atkvæðagreiðsla geti hafist. Einnig telur sambandið eðlilegt að skoða hvort þeir kjósendur sem greiða atkvæði utan kjörfundar geti ekki fengið í hendur kjörseðil með sama útliti og kjörseðill á kjörfundi, í stað þeirra kjörgagna sem nú er stuðst við hjá sýslumönnum. Segja má að slík lagabreyting sé forsenda þess að persónukjör geti náð fram að ganga á viðunandi hátt.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/510
komudagur 30.6.2007

From: Skúli Guðmundsson [mailto:Skuli.Gudmundsson@thjodskra.is]
Sent: 30. júní 2009 17:57
To: Elín Valdís Þorsteinsdóttir
Subject: Frumvarp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur, 125. mál og 117. mál.

Sæl.

Vísa til samtals rétt í þessu.

Við 2. gr. frumvarpsins þarf að bæta nýrri málsgrein samhljóða 2. mgr. 1. gr. laga um framboð og kjör forseta Íslands nr. 36/1945, með áorðnum breytingum: „Mörk kjördæma skulu vera hln sömu og í næstliðnum alþingiskosningum“.

Ef þessi málsgrein verður ekki tekin upp í frumvarpið verður þriggja vikna marklið á kjörskrár fyrir kjördag of knappur tími til þess að skipta Reykjavík í tvö kjördæmi við hverja þjóðaratkvæðagreiðslu. Þess vegna var framangreind málgrein tekin upp í forsetalögin árið 2004 svo aldrei þyrfti, við þess háttar kosningar, að skipta Reykjavík sérstaklega að nýju í tvö kjördæmi.

Í hvert sinn sem skipta þarf Reykjavík í tvö kjördæmi fer mikill tími, vinna margra og kostnaður sem sparast ef málsgreinin verður tekin upp í frumvarpið (verði það að lögum).

Kveðja, Skúli.

20.7.2009

Nefndasvið Alþingis.

Elín Valdís Þorsteinsdóttir.

125. mál

Sæl.

Var að koma úr frii og sá þá að til mín hafði komið frumvarpið til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur.

Hef auðvitað ekki haft nokkrun tíma til að lesa það yfir gaumgæfulega eins og réttast væri en rak þó augun í eitt atriði sem ekki er alveg að falla að því sem ég þekki um vinnubrögð í kosningum:

Í 9. Og 10. Gr. Frumvarpsins er verið að ræða um meðferð ágreiningsseðla og þá eigi að senda til Landskjörstjórnar sem á að úrskurða um gildi þeirra.

Ég tel að hér sé um einhvern misskilning að ræða sem gæti orsakast af heitinu ágreiningsseðlar, en í alþingiskosningum eru einu ágreiningsseðlarnir sem svo eru kallaðir þeir sem sendir eru alþingi til úrskurðar og þeir verða þannig til að umboðsmenn listanna gera ágreining um þá.

Í þjóðaratkvæðagreiðslu eru líkast til engir umboðsmenn ? Því þar er verið að kjósa um eitthvert málefni ?

Í lögnum til alþingis eru seðlar sem yfirkjörstjórn úrskurðar um ekki ágreiningsseðlar í þessum skilningi heldur fer um þá eins og yfirkjörstjórn úrskurðar, þ.e. þeir eru úrskurðaðir gildir eða ógildir eða til einhvers flokks. Úrskurður um þetta atriði er í höndum yfirkjörstjórnar sem telur 5 menn og geta atkvæði þar fallið á alla kanta, en eftir úrskurðinn eru atkvæðin talin eftir þeim úrslitum og verða þar af leiðandi ekki ágreiningsseðlar í þessum skilningi.

Mergurinn málsins er því þessi : Í þjóðaratkvæðagreiðslu verða samkvæmt þessu ekki til neinir ágreiningsseðlar ef farið væri eftir lögnum til alþingis, þar sem umboðsmenn flokkanna eru ekki til staðar, því ekki er verið að kjósa á milli flokka.

Loks vil ég taka það fram að ég hefði viljað skoða þessi lög miklu betur og fara vel yfir þau áður en ég sendi mína umsögn, en ég hef unnið við kosninga á annan áratug.

Ég sendi þetta þó til ykkar ef svo skyldi vera að lögin hafi ekki verið samykkt ennþá og því tími til leiðréttinga.

Með bestu kveðju

Karl Gauti Hjaltason, formaður yfirkjörstjórnar Suðurkjördæmis